

uri biti blizo izdelkov iz kovine, blizo železnih peči. — Tudi skušnja uči, da strela rada ljudi zadene, kedar ob hudi uri teko, hitro jezdijo, dirjajo. Tedaj, ako si ob hudi uri pod prostim nebom, je najbolje, da si miren, akoravno te dež do kože premoči. —

Poletje nehuje. Solnce in dež sta pozorila žito, ovočje že čaka roke, katera ga bo obrala, po polju se razlega petje koscev in ženjic. Po letu se kmetovalec zelo zelo trudi, da pridela sebi in nam vsakdanji kruh.

Valentin Vodnik.

A.

Prošna na Krajsko Modrino.

Druži se k' men' Krajske Modrina d'žele,
Jen' zapejt prov cverstu men' daj povèle;
Stur' se vredna v' meni zažgati žele
Pesem pejt Krajsko.

Al se men' zdi? — Al je mordej resnica?
Že leti ta modra prut' men' Divica,
Men' podā nje bela ked sneg ročica
Pišvo postransko.

Za dar Tvoj vsa hvala bod' Teb' Bogina,
Daj še spevoreškega pit' men' vina,
Ter bom zverglal, dokler ta pišv iz drina
Se narezkole.

V.*

I. Ta pesem se Vodnikovim vsém staviti sme na čelo. Perva njegova, o kateri se vé, bila je sicer „Mila Pesm“ P. Marku A. D. za odhodno l. 1775, natisnjena l. 1779, v hvaležni spomin učeniku, od kterege se je bil, kakor sam pravi, dosti naučil. V njej se ozira v preteklost in doveršuje nekako tedanjo dobo v slovenskem slovstvu; v pričujoči pa se obrača v prihodnjost ter prosi Modrino ali Muzo sebi notranje vnéme, piščali postranske in pesniškega vina, vedoč, da poezija je dar nebeški. Po tej torej pričinja Vodnik novo dobo v naši književnosti, sam sebi nekako prerok, češ, zverglal bom, dokler se mi piščal ne razkolje. Razklala se mu je, in to — silovito.

Valentin Vodnik.

„Rojen sim 3. svičana 1758 ob 3. uri zjutra v gorni Šiški na Jami per Žibertu iz Očeta Jozefa, inu matere Jere Pancè iz Viča. Dedec Juri Vodnik je rojen v Šent Jakobi uni kraj Save, se je perženil na Trato

pod Goro nad Dravljami k hiši Žibert. Potle kupi hišo v Šiški na Jami, ino seboj pernese v leti 1730, vmerje 1774 star osemdeset inu pet let. Je rad delal inu vino pil. Večkrat mi je sam pravil, kako sta on inu njega oče Miha hodila na Hravaško, kupčovala s prešičmi, vinam inu platnam, zraven dober kup v ostarih živela. Večidel Vodnikov je pozno starost doživelo; dva brata inu ena sestra mojga dedca so mene dosti-krat pestovali, inu potle hvalili, kader sim pridno v šolo hodil.

Devet let star popustim jegre, luže, inu dersanje na jamenskeh mlakah, grem volán v šolo, ker so mi oblubili, de znam néhati, kader očem, ako mi uk nepojde od rók. Pisati inu branje me je učil šolmaster Kolenec 1767; za prvo šolo stric Marcell Vodnik franciskanar v Novim Mesti 1768 inu 1769. Od 1770 do 1775 poslušam per Jezuitarjih v Lublani šest latinskih šol. Tiga leta me ženejo muhe v kloster k franciskanarjam, slišim visoke šole, berem novo mašo, se z oblubami zavežem; al 1784 me Lublanski škof Herberstein vun pošle, duše past.

Krajnsko me je mati učila, nemsko inu latinsko šole; lastno vesele pa laško, francozko, inu sploh slovensko. Kamenje poznati sim se vadil 1793.

Z Očetam Marka Pohlín Diskalceatam se iznanim 1773, pišem nekaj krajnskiga, inu zakročim nekitere pesme, med katirmi je od zadovolniga Krajnca komaj enmalo branja vredna. Vselej sim želel Krajnski jezik čeden narediti. Baron Žiga Zois inu Anton Linhart mi v leti 1794 naročita, Kalender pisati; to je moje prvo delo, katiro tukaj vsim pred oči postavim, de se bodo smejali, inu z menoj poterpljenje imeli. Če bom živel, očem še katiro noro med ludi dati; naši nastopniki bodo saj imeli kaj nad nami popravljati, inu brusiti.

Pisano na Gorjušah v bohinskih gorah 1. Rožnicveta 1796.⁴

Tako je popisal dotlej svoje življenje Vodnik sam ter prepisal z lastno roko na prvi list „**Velike Pratique**“ l. 1795 — 97, ktera se terdo vezana shranjuje v knjižnici Ljubljanski (Prim. Pesme Val. Vodn. l. 1840 str. 129 — 131; Novice l. 1844 str. 139 itd.).

„Nekitere pesme“, ktere je zakročil Vodnik vsled znanja storjenega z M. Pohlinom, so v „**Pisanice od lepeh umetnost na tu lejtú 1781**“ natisnjene: „Prošna na Krajnsko Modrino; Krajnske Modrine žalovanje nad smertjo Marije Terezije premodre cesarice itdr. („Kajzene černe oblak od polnoči vleče? — De v koreninah tvojeh Jožef berstí“); Zadovolne Krajnc; Klek („Kader noč se s černem krilam — Na us volne svejt sprosti: — Bulš' je vso noč dobru spat', — Ked iz Anko zjutrej vstat'. Vid. Vodnik. Pesni l. 1869 str. 53—59.) — Ker Vodnik sam pravi, da je med temi le „od zadovolniga Krajnca komaj enmalo branja vredna“, naj se pokaže tu v prvi svoji obliki l. 1781:

Zadovolne Krajnc.

Men' sonce iz straže Hrovatske gor' pride,
In' na Korathanu za hribe zajide,
Iz Burjo me štajerc po zimi hladi,
Iz Jugam mi Lah po lejt' čelu puti.

V vsakemu lejtu jest žajnem pšenico,
In' ajdo; lan sejem za lepo tančico.
Kaj maram, men' rase na pojlu zadost,
Ni sile trebuha za kruham men' nost.

Jest sukno imam iz fin fina Pad'vana:
Maruška pak raš nos' iz prav'ga mezlana,
Moj pruštof ked pirh lep erdeče skerlāt;
Al moderc je nje us sreberne, in' zlat.

Okroggle rad plešem, z nogame perdajam
Glas godcam, ter se na dva cepa sem majam,
Al Špela za mano prav ročnu drobnī,
Stopine pobira, se v rinke verti.

Spehove jest žgance zravn kislega zela
Štemam, kader pridem od težkega dela.
Klobasa je dobra, tud' dobrè je sok;
In', kar se še emare na ražnu okrog.

Useler imam za vse židano volo:
Al' deni me v žovd; al' pak pošli me v šolo;
Iz eno besedo, jest sem korčnāk;
Zdej delam, zdej baham, zdej pijem tobak.

Dopisi in novice.

— *Iz seje c. k. dež. šl. sveta dne 8. junija 1876.* — Predsedoval je c. k. dvorni svetovalec, pl. Jožef Roth in navzočnih je bilo 7 udov. — Predsednik otvorivši skupščino, vevla brati razrešene vloge. — Da se učenec iz kranjske gimnaziji izloči, kakor je učiteljstvo nasvetovalo, se ni odobrilo. — Prošnje za jezikoslovne službe na gimnaziji v Kranji in v Kočevji so se predložile slav. ministerstvu. — Učitelj na gimnaziji v Kranji se je definitivno poterdil. — Sklenilo se je, da se tukajšnjim ljudskim šolam razdeli J. Kersnikova »Avstrijska zgodovina«. (*To zgodovino je založila „Matica slovenska“ v Ljubljani. Želimo samo, da bi se večkrat kaj enacega poročalo iz sej dež. šl. sveta.*) Izpraznjena državna štipendija se je podelila gojencu na c. k. učiteljišču. — Prošnja kraj. šl. sveta za ponavljavno šolo enkrat na teden se je zavergla. — Izključena sta bila dva gojenca na c. k. učiteljišču (lokalno), petim se je odzela državna štipendija. — Učitelju v Ajdovci (na Dolj.) se je naročilo začasno podučevati v kerščanskem nauku, ker je župnik tam zbolel. — Učitelju se je obrok za učiteljski izpit podaljšal do konca l. 1877. — Mnenje ljubljanskega mestnega magistrata, ki se tiče poslopja za možko in žensko učiteljišče, se je poslalo z dotičnimi akti vred slav. ministerstvu. (Bo-